

Lysekils kommun
registrator@lysekil.se
Rektor
Martin.Odell@lysekil.se

2018-06-05
Dnr 400-2017:7322

Beslut

efter kvalitetsgranskning vid Gullmarsgymnasiet
1 i Lysekils kommun av nyanlända elevers fort-
satta utbildningsvägar efter språkin introduktion

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19 § skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av *nyanlända elevers fortsatta utbildningsvägar efter språkin introduktion*. Syftet är att granska huvudmäns och skolors arbete för att ge nyanlända elever förutsättningar att gå vidare inom gymnasiet eller till Komvux efter språkin introduktion.

De övergripande frågeställningarna är:

1. *I vilken utsträckning har huvudmannen ett långsiktigt och samordnat arbete för nyanlända elevers fortsatta utbildningsvägar?*
2. *I vilken utsträckning arbetar rektorn för:*
 - a) *en strukturerad kontakt mellan språkin introduktion och fortsatta utbildningsvägar?*
 - b) *en vägledning som ger nyanlända elever en god överblick över fortsatta utbildningsvägar?*

Granskningen genomförs i 22 utvalda gymnasieskolor med huvudmän som erbjuder språkin introduktion. I urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Gullmarsgymnasiet 1, i Lysekils kommun ingår i denna granskning.

Skolinspektionen besökte Gullmarsgymnasiet 1 den 8–9 maj 2018. Besöket genomfördes av utredarna Johanna Oskarsson och Johanna Tinghammar Bruck. Intervjuer med ett urval av elever på språkin introduktion, studie- och yrkesvägledare, programsamordnare för språkin introduktion, biträdande rektor, rektorer samt kvalitets- och utvecklingschef och samordnare för nyanländas lärande från utbildningsförvaltningen har genomförts.

När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden.

- Huvudmannen behöver se till att det finns planerade arbetssätt i syfte att vägleda och motivera nyanlända elever. I detta ingår även att säkerställa att huvudmannens planerade arbetssätt är förankrade i verksamheten.
- Huvudmannen behöver följa upp arbetet med studie- och yrkesvägledning. I detta ingår att följa upp att elevernas behov av studie- och yrkesvägledning tillgodoses samt att personalen har kunskap för att möta behoven.
- Huvudmannen behöver se till att det bedrivs ett aktivt arbete för att motverka studieval som grundar sig på kön samt social och kulturell bakgrund.
- Rektorn behöver se till att det ges fler möjligheter till social inkludering mellan elever på språkintröduktion och elever på andra intröduktionsprogram och nationella program.
- Rektorn behöver utveckla en långsiktig planering för språkintröduktionselevernas vägledning. I detta arbete ingår att ta reda på elevernas behov av vägledning för att kunna planera studie- och yrkesvägledningen för eleverna, samt att följa upp att eleverna har fått den studie- och yrkesvägledning som de behöver. Vidare ingår att följa upp att personal har tillräcklig kompetens för att möta elevernas vägledningsbehov samt tydliggöra ansvarsfördelningen för studie- och yrkesvägledningen mellan olika personalkategorier.

Skolinspektionens bedömningar

1. *I vilken utsträckning har huvudmannen ett långsiktigt och samordnat arbete för nyanlända elevers fortsatta utbildningsvägar?*

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att huvudmannens långsiktiga arbete för nyanlända elevers fortsatta utbildning, när det gäller beredskapen för att kunna möta behovet av olika utbildningsvägar i huvudsak bedrivs med god kvalitet. Skolinspektionen bedömer vidare att huvudmannens samordning av den fortsatta utbildningen är av god kvalitet.

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande områden: huvudmannens behöver se till att det finns planerade arbetssätt i syfte att vägleda och motivera nyanlända elever. I detta ingår att säkerställa att huvudmannens

arbetssätt är förankrade i verksamheten. Huvudmannen behöver också följa upp arbetet med studie- och yrkesvägledning. I detta ingår att säkerställa att personalen har kunskap för att tillgodose elevernas behov av vägledning samt att säkerställa att elevernas behov av studie- och yrkesvägledning tillgodoses. Huvudmannen behöver även styra arbetet för att motverka studieval som grundar sig på kön och på social och kulturell bakgrund.

Skolinspektionens utredning

Huvudmannens beredskap för fortsatta utbildningsvägar

Granskningen visar att huvudmannen har en beredskap för att kunna möta behovet av olika utbildningsvägar för nyanlända elever efter språkintröduktion. Såväl studie- och yrkesvägledaren, programsamordnarna för språkintröduktion, biträdande rektorn, rektorn för Komvux som huvudmannens representanter (kvalitets- och utvecklingschef och samordnare för nyanländas lärande) uppger att huvudmannen har en beredskap för att möta behovet av olika utbildningsvägar för nyanlända elever på språkintröduktion. Rektorn för Komvux uppger att styrkorna i huvudmannens beredskap är att gymnasieskolenheterna och Komvux är samlokaliserade. Representanterna för huvudmannen säger att huvudmannen tillsammans med rektorn planerar de fortsatta utbildningsvägarna för de nyanlända eleverna på språkintröduktion efter elevernas behov men att det operativa arbetet ligger på skolenhetsnivå. Rektorn, biträdande rektorn, programsamordnarna och studie- och yrkesvägledaren uppger i intervjuer att de under innevarande läsår har arbetat mycket med att planera elevernas fortsatta utbildningsvägar då det är många elever som nu är aktuella att gå vidare från språkintröduktion. Rektorn och studie- och yrkesvägledaren uppger att studie- och yrkesvägledaren har gjort en sammanställning på individnivå vilka utbildningsvägar som är möjliga för eleverna. Detta i syfte för att kunna planera fortsatta utbildningsvägar med utgångspunkt i elevernas intresse och möjligheter, uppger såväl rektorn som studie- och yrkesvägledaren.

Representanterna för huvudmannen uppger att de tar del av migrationsverkets prognoser samt de uppgifter från skolenheten som anger vilka utbildningsvägar som är aktuella för eleverna efter språkintröduktion. Både representanterna för huvudmannen och rektorn för Komvux uppger att de har tillräckligt med information för att kunna planera för fortsatta utbildningsvägar. Rektorn säger att den information som huvudmannen efterfrågar är antalet elever på språkintröduktion och att den sammanställning som gjort av elevernas fortsatta utbildningsvägar kommer att lämnas till huvudmannen när den är färdig.

I intervjuer berättar såväl representanterna för huvudmannen, rektorn som studie- och yrkesvägledaren att utbildningsnämnden under våren tagit beslut om att även asylsökande elever som har fyllt 18 år har rätt att söka till nationella program. Representanterna för huvudmannen ger också exempel på att de utökar antalet platser på introduktionsprogrammet yrkesintroduktion då de ser att många elever kommer att gå vidare dit efter språkintröduktion. Rektorn och studie- och yrkesvägledaren berättar att de inför höstterminen planerar olika yrkespaket inom introduktionsprogrammen utifrån det som Skolverket tagit fram gällande yrkespaket, för att möta elevernas behov av vidare studier. Vidare uppger såväl representanterna för huvudmannen, rektorn som studie- och yrkesvägledaren att elever på språkintröduktion som förväntas bli behöriga till nationella högskoleförberedande program men som saknar betyg i grundskolans svenska eller svenska som andra språk har möjlighet att följa undervisningen på det aktuella nationella programmet tills de blir behöriga och därefter antas till programmet via fri kvot. När det gäller huvudmannens beredskap för vidare studier på Komvux berättar biträdande rektorn och programsamordnarna att det kommer startas tre yrkesspår på Komvux till hösten för att ge ökade möjligheter för elever att gå vidare inom Komvux. Rektorn och rektorn för Komvux uppger i intervjuer att kommunen har samverkansavtal med två kommuner gällande yrkesutbildning inom Komvux (yrkesvux) och att Komvux har fått en förstärkning i budgeten för satsning på yrkesvux.

Huvudmannens planerade arbetssätt gällande studie- och yrkesvägledning

Granskningen visar att huvudmannen i nuläget inte har planerade arbetssätt i syfte att vägleda och motivera nyanlända elever.

Såväl studie- och yrkesvägledaren, biträdande rektorn, rektorn, rektorn för Komvux som huvudmannens representanter uppger samstämmigt att huvudmannen idag inte styr studie- och yrkesvägledningen, men uppger att det pågår ett arbete med att ta fram planer för studie- och yrkesvägledning. Huvudmannens representanter uppger att de arbetar med att ta fram planer för studie- och yrkesvägledning både på huvudmannanivå och skolenhetsnivå som ska gälla från och med höstterminen 2018. Biträdande rektorn, som också är ansvarig för studie- och yrkesvägledarna för gymnasieskolenheterna och Komvux, har tillsammans med studie- och yrkesvägledarna fått i uppdrag av huvudmannen att ta fram planen på skolenhetsnivå uppger såväl studie och yrkesvägledare, biträdande rektorn, rektorn som representanterna för huvudmannen i intervjuer.

Huvudmannens uppföljning av arbetet med studie- och yrkesvägledning

Granskningen visar också att huvudmannen inte följer upp varken att elevernas behov av studie- och yrkesvägledning tillgodoses eller att personal har kunskap för att möta behoven. Rektorn uppger att han inte känner till om huvudmannen följer upp arbetet med studie och yrkesvägledning. Rektorn för Komvux uppger att verksamheterna i det systematiska kvalitetsarbetet rapporterar in till huvudmannens verksamhetssystem utifrån olika indikatorer men säger också att det inte finns någon indikator som gäller studie- och yrkesvägledning. Studie- och yrkesvägledaren uppger att hen inte känner till om huvudmannen följer upp att eleverna till exempel får information om utbildningssystemet och deras möjligheter till vidare studier och arbetsmarknadens kompetenskrav.

Huvudmannens representanter uppger att huvudmannen vet för lite när det gäller arbetet med studie- och yrkesvägledning. På frågor från Skolinspektionen om huvudmannen följer upp om skolornas personal har tillräcklig kompetens för att tillgodose elevernas behov av vägledning, och om elevernas behov av vägledning tillgodoses säger representanterna att huvudmannen inte följer upp detta. Representanterna säger att de behöver följa upp detta och att man har påbörjat ett arbete med att kvalitetssäkra hela styrkedjan från enhets- till huvudmannanivå och där uppföljning av kompetensutvecklingsbehov och studie och yrkesvägledning kommer att ingå.

Huvudmannens arbete med att motverka begränsade studieval

Granskningen visar att huvudmannen inte bedriver något arbete för att motverka studieval som grundar sig på kön eller på social och kulturell bakgrund. Studie- och yrkesvägledaren, rektorn och rektorn för Komvux uppger att de inte känner till om huvudmannen arbetar för att motverka studieval som grundar sig på kön eller på social och kulturell bakgrund. Huvudmannens representanter och biträdande rektorn uppger i intervjuer att huvudmannen inte arbetar för att motverka begränsade studieval. Representanterna uppger att detta är något som kommer finnas med i den plan för studie- och yrkesvägledningen som huvudmannen håller på att arbeta fram.

Huvudmannens samordning av den fortsatta utbildningen

Granskningen visar att huvudmannen skapar förutsättningar för strukturerade kontakter mellan språkinträdning och fortsatta utbildningsvägar. Granskningen visar också att huvudmannen ser till att skolenheterna har tillräckliga resurser för arbetet med studie- och yrkesvägledningen och vid behov samordnar nödvändiga resurser. Huvudmannens representanter uppger att kommunen ingår i en samverkan inom barn- och utbildningsområdet med kommunerna Strömstad, Dals-Ed, Tanum, Färgelanda, Munkedal, Sotenäs och Orust. Det är

ett samarbete mellan olika yrkesgrupper där det bland annat finns nätverk för studie- och yrkesvägledare. Vidare uppger representanterna att det rent organisatoriskt finns kontaktytor mellan Komvux och gymnasiet då de är samlokaliserade. Biträdande rektorn, rektorn och rektorn för Komvux uppger att det finns ett så kallat arbetsmarknadstorg som är ett samarbete där arbetsförmedlingen, arbetsmarknadsenheten på kommunen, försäkringskassan, vuxenutbildningen och socialtjänsten samverkar för att hitta individuella lösningar för bland annat elever på språkinträdning. Vidare uppger biträdande rektorn och rektorn för Komvux att huvudmannen initierat Delegationen Unga och Nyanlända till Arbete (DUA), som är ett samarbete med arbetsförmedlingen i syfte att stötta etablering på arbetsmarknaden. Det finns även nätverk för rektorer, uppger både rektorn och rektorn för Komvux. Rektorn, biträdande rektorn och studie- och yrkesvägledaren säger att det finns ett nätverk för studie- och yrkesvägledare med närliggande kommuner.

Huvudmannens representanter uppger att de följer upp att skolenheterna har tillräckligt med resurser och berättar att studie och yrkesvägledningen har utökats vilket både rektorn, biträdande rektorn och studie och yrkesvägledaren bekräftar i intervjuer. Biträdande rektorn uppger att huvudmannen följer upp att skolenheterna har tillräckliga resurser för att möta nyanlända elevers behov av vägledning inför fortsatta utbildningsvägar genom budgetdialoger. Resurserna samordnas också mellan skolformerna, uppger rektorn för Komvux.

2a. I vilken utsträckning arbetar rektorn för en strukturerad kontakt mellan språkinträdning och fortsatta utbildningsvägar?

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorns arbete med att skapa strukturerade kontakter mellan språkinträdning och andra introduktionsprogram, nationella program och Komvux i huvudsak bedrivs med god kvalitet.

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande område: rektorn behöver se till att det ges möjlighet till social inkludering mellan elever på språkinträdning, andra introduktionsprogram och nationella program.

Skolinspektionens utredning

Strukturerade kontakter¹

Granskningen visar att det finns en strukturerad kontakt mellan språkintröduktion och andra intröduktionsprogram, nationella program och Komvux.

Studie- och yrkesvägledaren uppger i intervju att hen även är studie och yrkesvägledare för övriga intröduktionsprogram och yrkesprogrammen på skolenheten, vilket underlättar samarbetet mellan språkintröduktion och övriga intröduktionsprogram, och uppger vidare att det är studie- och yrkesvägledaren som håller i kontakten mellan lärarna på de olika programmen. Rektorn och studie- och yrkesvägledaren uppger att de träffar programsamordnare för språkintröduktion och programsamordnare för mottagande program vid övergången mellan programmen. Programsamordnarna och biträdande rektorn uppger att samarbetet sker på individnivå när det behövs.

När det gäller den strukturerade kontakten mellan språkintröduktion och nationella program uppger studie- och yrkesvägledaren att det finns ett bra samarbete där elever på språkintröduktion exempelvis följer undervisningen på högskoleförberedande program samtidigt som de läser grundskolans svenska eller svenska som andraspråk för att bli behöriga till det högskoleförberedande programmet. Studie- och yrkesvägledaren berättar även att hen fortsätter att vara ansvarig studie- och yrkesvägledare för dessa elever under deras första år på de högskoleförberedande programmen. Studie- och yrkesvägledaren berättar att hen följer upp hur det fungerar för dessa elever tillsammans med eleverna och undervisande lärare på programmen. Vidare ger studie- och yrkesvägledaren exempel på att hen har tagit fram begreppslistor med nya ord och begrepp som eleverna kommer att möta på de program som de ska gå vidare till. Detta i syfte att förbereda eleverna och underlätta övergången. Samordnarna och biträdande rektorn berättar att elever på språkintröduktion läser gymnasiala kurser på nationella program.

När det gäller rutiner för övergången från språkintröduktion till andra intröduktionsprogram eller nationell program så uppger studie- och yrkesvägledaren

¹ Med strukturerad kontakt avses kontakt som är en del av en *långsiktig medveten strategi* med ett tydligt syfte; att påskynda och underlätta elevers övergång till fortsatt utbildning. I granskningen avses främst strukturerad kontakt på ett organisatoriskt plan som planeras och leds av rektor.

att hen inför övergångar har ett fysiskt möte tillsammans med lärare på språkintröduktion och lärare på aktuellt mottagande program. Rektorn uppger att det finns rutiner för övergången och att rutinerna är inarbetade.

Rektorn för Komvux uppger i intervju att den strukturerade kontakten mellan språkintröduktion och Komvux fungerar bra. Vidare uppger rektorn för Komvux och studie- och yrkesvägledaren att det finns ett samarbete mellan språkintröduktion och Komvux när det gäller övergångar, där studie- och yrkesvägledarna från språkintröduktion och Komvux tillsammans träffar de elever som är aktuella för att gå vidare till utbildningar på Komvux. Det är elevernas individuella behov som styr kontakten mellan språkintröduktion och Komvux, uppger rektorn för Komvux. Studie och yrkesvägledaren uppger även att det är hen som är ansvarig för att se till att lärarna på SFI får kontakt med lärarna på språkintröduktion och vid behov bokas även fysiska möten. Rektorn uppger att de tar kontakt vid behov.

Det finns även rutiner för övergång från språkintröduktion till andra utbildningsvägar hos annan huvudman uppger studie och yrkesvägledaren och berättar att rutinerna består av skriftliga omdömen vid behov och att kontakten går genom studie- och yrkesvägledaren. Hen berättar vidare att det är studie- och yrkesvägledaren som ansvarar för att samla ihop omdömen och överlämnar dessa till den mottagande skolan.

Social inkludering

Granskningen visar att arbetet med att ge möjlighet till social inkludering mellan elever på språkintröduktion, elever på andra intröduktionsprogram och nationella program behöver utvecklas. Intervjuade elever uppger att de inte tycker att kontakten med andra elever på skolan är tillräcklig. Två elever berättar att de har tagit upp på klassråd och så kallad skolkonferens att de vill ha mer kontakt med andra elever på skolan, men att det inte har förändrat något. Flera elever uppger att de vill ha mer kontakt med elever på andra program på skolan för att lättare lära sig svenska. Såväl studie- och yrkesvägledaren, programsamordnarna, biträdande rektorn, rektorn som huvudmannens representanter säger samstämigt att arbetet med att ge möjlighet till social inkludering mellan eleverna på skolan behöver utvecklas. Studie- och yrkesvägledaren uppger att det inte finns någon som ansvarar för arbetet med inkludering på skolan. Biträdande rektorn uppger att det är först och främst en skollädningsfråga. Rektorn, biträdande rektorn och programsamordnarna uppger att enstaka skolgemensamma aktiviteter har genomförts och att de genom schemaläggning försöker sprida ut undervisningen i skolans lokaler, men att detta inte är tillräckligt.

2b. I vilken utsträckning arbetar rektor för en vägledning som ger nyanlända elever en god överblick över fortsatta utbildningsvägar?

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorns arbete med att ge nyanlända elever god överblick över fortsatta utbildningsvägar behöver utvecklas i flera avseende men är av god kvalitet i andra. Det som fungerar väl är rektorns arbete med att skapa förutsättningar för samverkan kring nyanlända elevers vägledning mellan olika personalkategorier samt arbetet för att motverka begränsningar i val som grundar sig på kön och på social och kulturell bakgrund.

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande område: rektorn behöver utveckla en långsiktig planering för språkintröduktionselevernars vägledning. I detta arbete ingår att rektorn tar reda på elevernas behov av studie- och yrkesvägledning för att kunna planera och följa upp att elevernas behov av studie- och yrkesvägledning tillgodoses. Rektor n behöver dessutom tydliggöra ansvarsfördelningen för studie- och yrkesvägledningen samt följa upp att personalen har tillräcklig kompetens för att möta elevernas vägledningsbehov.

Skolinspektionens utredning

Rektors långsiktiga planering

Granskningen visar att rektorn skapar förutsättningar för samverkan kring nyanlända elevers vägledning mellan olika personalkategorier. Dock visar granskningen att rektorn inte tar reda på elevernas behov av vägledning för att kunna planera och följa upp att elevernas behov av vägledning tillgodoses. Granskningen visar även att rektorn inte tydliggör att ansvaret för studie- och yrkesvägledning ska fördelas mellan både lärare och studie- och yrkesvägledare. Rektor n följer inte heller upp om personalen har tillräckligkompetens för att möta elevernas vägledningsbehov.

Eleverna berättar i intervjuer att de har haft flera tillfällen där de träffar studie- och yrkesvägledaren, både i grupp och i enskilda vägledningssamtal. Eleverna berättar att de får information om olika möjliga utbildningsvägar och om olika yrken. Vidare berättar flera elever att de får möjlighet att skugga på flera olika

utbildningar, till exempel både yrkes- och högskoleförberedande program. Vidare ger någon elev exempel på att även lärarna pratar om vad olika yrken innebär och hjälper eleverna att förstå det svenska samhället.

Rektorn uppger att lärarna på språkintröduktion och studie- och yrkesvägledaren har ett bra samarbete. Rektorn och studie- och yrkesvägledaren uppger att de har veckovisa möten tillsammans där de går igenom elevärenden. Vidare uppger de att de varje vecka även träffar programsamordnarna för språkintröduktion och skolsköterskan. Vid dessa möten finns det tydliga rutiner kring vem som gör vad, uppger studie- och yrkesvägledaren. Vidare uppger studie- och yrkesvägledaren att programsamordnarna i sin tur träffar undervisande lärare varje vecka. Studie- och yrkesvägledaren uppger också att hen deltar i arbetslagsmöten varannan vecka och träffar elevhälsan var tredje vecka.

Studie- och yrkesvägledaren uppger att hen inte känner till om rektorn följer upp att de nyanlända elevernas behov av vägledning tillgodoses men att det har gjorts en enkät som visade att eleverna känner till att det finns en studie- och yrkesvägledare och att de fick vägledning. Biträdande rektorn uppger att personalens kompetens följs upp i medarbetarsamtal men att man inte följer upp att elevernas behov av vägledning tillgodoses. Rektorn uppger att han inte tar reda på vilka behov av vägledning eleverna har eller om elevernas behov av vägledning tillgodoses, men säger att han har en daglig dialog och en samstämmig syn med studie och yrkesvägledaren om hur vägledningsarbetet ska bedrivas.

Studie- och yrkesvägledaren berättar att hen har fått instruktioner från rektorn att vägledningen ska ske på både grupp- och individnivå, men uppger också att det inte finns en plan för hur studie och yrkesvägledningen ska gå till på skolenheten. Studie- och yrkesvägledaren berättar att hen har gjort ett eget årshjul med vilka aktiviteter som ska genomföras. Vidare uppger studie- och yrkesvägledaren att hen har stor frihet i sitt arbete med att vägleda, men att arbetet i dagsläget är personberoende.

När det gäller ansvarsfördelningen för studie- och yrkesvägledningen på skolenheten uppger studie- och yrkesvägledaren att hen har ansvar för bland annat skuggning, studiebesök, individuell vägledning och gruppvägledning, men det finns inget nedskrivet som tydliggör ansvarsfördelningen. Studie- och yrkesvägledaren uppger att lärarna arbetar mycket med vägledning men att ingen vet vad som görs. Rektorn uppger i intervju att det inte finns tydliga instruktioner gällande ansvarsfördelningen för arbetet med studie- och yrkesvägledningen nedskrivna men det är ett pågående arbete med att formalisera vem som gör vad och hur, genom att den nya planen kommer att tydliggöra detta.

Studie- och yrkesvägledaren uppger att hen har fått gå mycket fortbildning inom studie och yrkesvägledning för nyanlända. Biträdande rektorn säger att det finns en långsiktig plan för att studie- och yrkesvägledaren ska utbilda sig till studie och yrkesvägledare. Rektorn uppger att biträdande rektorn, rektorn och studie och yrkesvägledaren har en löpande dialog kring studie- och yrkesvägledarens plan för att vidareutbilda sig. Rektorn uppger dock att han inte följer upp om lärarna har tillräcklig kompetens för att möta elevernas behov.

Rektors arbete med att motverka begränsade studieval

Granskningen visar att det bedrivs ett arbete för att motverka begränsningar i studieval som grundar sig på kön och på social och kulturell bakgrund. Studie- och yrkesvägledaren uppger att hen ser att eleverna gör begränsade val som grundar sig på kön och på social och kulturell bakgrund. Rektorn, biträdande rektorn, programsamordnarna och studie- och yrkesvägledaren berättar att de arbetar aktivt för att motverka begränsningar i val genom att till exempel låta elever skugga på flera olika program för att eleverna ska få prova en bredd av olika utbildningar innan de gör sina val. Studie- och yrkesvägledaren uppger att rektorn skapar förutsättningar genom att låta eleverna följa med och skugga på flera olika utbildningar och göra schemabrytande aktiviteter så som till exempel studiebesök.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 5 december 2018 redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

Redogörelsen skickas via e-post, till Skolinspektionen.Lund@skolinspektionen.se, eller per post till, Skolinspektionen, Box 156, 221 00 Lund. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 400-2017: 7322) i de handlingar som sänds in.

På Skolinspektionens vägnar

Andrés Brink Pinto

Beslutsfattare

Johanna Oskarsson

Föredragande

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

<https://www.skolinspektionen.se/sv/Tillsyn--granskning/Kvalitetsgranskning/Skolinspektionen-granskar-kvaliteten/nyanlanda-elevers-fortsatta-utbildningsvagar-efter-sprakintroduktion/>

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Lysekils kommun har omkring 14 500 invånare. Utbildningsförvaltningen har ansvar för bland annat förskola, pedagogisk omsorg, fritidshem, grundskola, musikskola, gymnasieskola, vuxenutbildning, svenska för invandrare och särskola.

Utbildningsförvaltningen leds av en utbildningschef. I förvaltningen finns det även en kvalitets- och utvecklingschef samt en verksamhetsutvecklare och samordnare för nyanländas lärande som arbetar för samtliga skolformer. Lysekils kommuns två kommunala gymnasieskolenheter och vuxenutbildningen bedriver sin verksamhet i lokaler på Campus Väst i centralorten Lysekil.

Gullmarsgymnasiet 1 är en gymnasieskola som erbjuder utbildning på introduktionsprogrammen individuellt alternativ, preparand, programinriktat individuellt val, språkintröduktion och yrkesintröduktion samt de nationella programmen bygg- och anläggningsprogrammet, barn- och fritidsprogrammet, industritekniska programmet, el- och energiprogrammet, handels- och administrationsprogrammet, restaurang- och livsmedelsprogrammet, naturbruksprogrammet samt vård- och omsorgsprogrammet. De elever som läser på språkintröduktion är indelade i olika steg från A till D, där steg A är för elever med ingen eller begränsad skolbakgrund och i steg D läser eleverna mot målen i årskurs 9 och målsättningen är att bli behörig till nationellt program. Vid besöktillfället går 82 elever på språkintröduktion.

Bilaga 2: Rättslig reglering mm

1 kap. 4 § skollagen

Utbildningen inom skolväsendet syftar till att elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.

I utbildningen ska hänsyn tas till elevers olika behov. Elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

2 kap. 8 § skollagen

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i denna lag, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar.

2 kap. 10 § skollagen

Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter elevernas olika förutsättningar och behov. Rektorn fattar i övrigt de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i denna lag eller andra författningar.

Rektorn får uppdra åt en anställd eller en uppdragstagare vid skolenheten som har tillräcklig kompetens och erfarenhet att fullgöra enskilda ledningsuppgifter och besluta i frågor som avses i första stycket, om inte annat anges.

2 kap. 29 § skollagen

Elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Även den som avser att påbörja en utbildning ska ha tillgång till vägledning.

3 kap. 12a § skollagen

Med nyanländ avses i denna lag den som

1. har varit bosatt utomlands,
2. nu är bosatt i landet, och
3. har påbörjat sin utbildning här senare än höstterminens start det kalenderår då han eller hon fyller sju år.

En elev ska inte längre anses vara nyanländ efter fyra års skolgång här i landet.

Som bosatt utomlands anses den som inte anses bosatt i landet enligt 29 kap. 2 §.

4 kap. 3 § skollagen

Varje huvudman inom skolväsendet ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.

4 kap. 4 § skollagen

Sådan planering, uppföljning och utveckling av utbildningen som anges i 3 § ska genomföras även på skolenhetsnivå. Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbetet vid enheten genomförs.

4 kap. 5 § skollagen

Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska vara att de mål som finns för utbildningen i denna lag och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

15 kap. 2 § skollagen

Gymnasieskolan ska ge en god grund för yrkesverksamhet och fortsatta studier samt för personlig utveckling och ett aktivt deltagande i samhällslivet.

Utbildningen ska utformas så att den främjar social gemenskap och utvecklar elevernas förmåga att självständigt och tillsammans med andra tillägna sig, fördjupa och tillämpa kunskaper.

Utbildningen i gymnasieskolan ska i huvudsak bygga på de kunskaper eleverna fått i grundskolan eller i motsvarande utbildning.

15 kap. 5 § skollagen

Gymnasieskolan ska vara öppen endast för ungdomar som avslutat sin grundskoleutbildning eller motsvarande utbildning och som påbörjar sin gymnasieutbildning under tiden till och med det första kalenderhalvåret det år de fyller 20 år eller, i fall som avses i 36 §, 21 år.

15 kap. 8 § skollagen

Varje kommun ska informera om de nationella programmen samt om möjligheterna att få utbildning på introduktionsprogram och vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år.

17 kap. 3 § skollagen

Utöver vad som gäller för all gymnasieutbildning enligt 15 kap. 2 § är syftet med språkin introduktion att ge nyanlända ungdomar en utbildning med tyngdpunkt i det svenska språket, vilken möjliggör för dem att gå vidare i gymnasieskolan eller till annan utbildning

17 kap. 4 § skollagen

Programinriktat individuellt val ska utformas för en grupp elever. Yrkesintroduktion får utformas för en grupp elever eller för en enskild elev. Övriga introduktionsprogram (t ex språkintröduktion) ska utformas för en enskild elev.

17 kap. 7 § skollagen

Utbildningen på ett introduktionsprogram ska följa en plan för utbildningen som beslutas av huvudmannen. För varje elev ska det upprättas en individuell studieplan.

29 kap. 2 § 1 st. och 2 st. 1 och 2 skollagen

Med bosatt i landet avses i denna lag den som ska vara folkbokförd här enligt folkbokföringslagen (1991:481).

Som bosatt i landet ska vid tillämpningen av denna lag anses även den som inte är folkbokförd här men som

1. omfattas av 1 § första stycket eller 1 a § första stycket lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.,
2. vistas här med stöd av tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 15 § utlänningslagen (2005:716)

29 kap 3 § 1 st. skollagen

De personer som avses i 29 kap. 2 § andra stycket 1 och 2 har rätt till utbildning i gymnasieskola och gymnasiesärskola endast om de har påbörjat utbildningen innan de fyllt 18 år. De har inte rätt till utbildning i kommunal vuxenutbildning eller särskild utbildning för vuxna.

6 kap. 8 § 3 st. gymnasieförordningen

Språkintröduktion får kombineras med kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare och motsvarande utbildning vid folkhögskola enligt 24 kap. skollagen. Även andra insatser som är gynnsamma för elevens kunskapsutveckling får ingå i utbildningen.

Läroplanen för gymnasieskolan (Lgy, 11), Skolans värdegrund och uppgifter, Varje skolas utveckling

Skolan ska sträva efter flexibla lösningar för organisation, kursutbud och arbetsformer.

Läroplanen för gymnasieskolan (Lgy, 11), 2.1 Kunskaper

Det är skolans ansvar att varje elev som avslutat ett introduktionsprogram har en plan för och tillräckliga kunskaper för fortsatt utbildning eller uppnår en förberedelse för etablering på arbetsmarknaden.

Läroplanen för gymnasieskolan (Lgy, 11), 2.4 Utbildningsval – arbete och samhällsliv

Gymnasieskolan ska nära samarbeta med de obligatoriska skolformerna, arbetslivet, universiteten och högskolorna samt med samhället i övrigt. Detta krävs för att eleverna ska få en utbildning av hög kvalitet och få underlag för val av kurser inom utbildningen och för vidare studier eller yrkesverksamhet.

Genom att arbetslivet fortlöpande förändras när det gäller behovet av kompetens och rekrytering av arbetskraft inom olika områden har studie- och yrkesvägledning i vid mening stor betydelse. Universitet och högskolor, arbetsförmedlingar, näringsliv samt arbetsmarknadens parter och branschorganisationer har därför viktiga roller i informationen till skolorna och eleverna.

Läroplanen för gymnasieskolan (Lgy, 11), 2.6 Rektorns ansvar

Som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn ansvar för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att studie- och yrkesvägledningen organiseras så att eleverna får information om och vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför val av framtida utbildning och yrke.

Prop. 2009/10:165 Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet, s. 447

Språkinträdning syftar till att eleven snarast möjligt ska kunna gå vidare i gymnasieskolan eller i annan utbildning.

Skolverkets allmänna råd om Utbildning för nyanlända elever (s. 14) (SKOLFS 2016:2)

I Skolverkets allmänna råd om utbildning för nyanlända elever framhålls att huvudmannen regelbundet bör förvissa sig om att rektorn för en skolenhet har tillräckliga resurser för att leva upp till bestämmelserna om den fortsatta utbildningen för nyanlända elever för att vid behov kunna omfördela resurserna mellan skolenheterna. Huvudmannen bör också ha en långsiktig planering för den fortsatta utbildningen för nyanlända elever, samt skapa rutiner för att följa upp att detta arbete fungerar på skolenheterna och i förekommande fall vidta nödvändiga åtgärder.

Skolverkets allmänna råd om Arbete med studie- och yrkesvägledning. (s. 11 och 32), (SKOLFS 2013:180)

I Skolverkets allmänna råd om arbete med studie- och yrkesvägledning framhålls att vägledning i vid bemärkelse är all den verksamhet som bidrar till att ge elever kunskaper och färdigheter som underlag för att fatta beslut om framtida studie- och yrkesval (t.ex. praktiska arbetslivserfarenheter, undervisning som rör arbetslivet, studiebesök, utbildningsinformation). Vidare framhålls att nyanlända elever behöver få information om utbildningssystemet, sina möjligheter till studier och arbetsmarknadens kompetenskrav.

Bilaga 3: Mall för huvudmannens redovisning till Skolinspektionen

Utvecklingsområde 1: Huvudmannen behöver se till att det finns planerade arbetssätt i syfte att vägleda och motivera nyanlända elever. I detta ingår även att säkerställa att huvudmannens planerade arbetssätt är förankrade i verksamheten.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
Utvecklingsområde 2: Huvudmannen behöver följa upp arbetet med studie- och yrkesvägledning. I detta ingår att följa upp att elevernas behov av studie- och yrkesvägledning tillgodoses samt att personalen har kunskap för att möta behoven.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:

Utvecklingsområde 3: Huvudmannen behöver se till att det bedrivs ett aktivt arbete för att motverka studieval som grundar sig på kön samt social och kulturell bakgrund.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
Utvecklingsområde 4: Rektorn behöver se till att det ges fler möjligheter till social inkludering mellan elever på språkintröduktion och elever på nationella program.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
Utvecklingsområde 5: Rektorn behöver utveckla en långsiktig planering för språkintröduktionselevernars vägledning. I detta arbete ingår att ta reda på elevernas behov av vägledning för att kunna planera studie- och yrkesvägledningen för eleverna, samt att följa upp att eleverna har fått den studie- och yrkesvägledning som de behöver. Vidare ingår att följa upp att personal har

tillräcklig kompetens för att möta elevernas vägledningsbehov samt tydliggöra ansvarsfördelningen för studie- och yrkesvägledningen mellan olika personalkategorier.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras: